

A tanácskozáson nemcsak a gyűjthető anyag meglepő gazdagságáról, és az elvégzett munka sokféleségéről kaphattunk képet, hanem a szükséges feltételek, lehetőségek hiányairól is. A határainkon túli magyar néprajzi kutatásokat elsősorban az ott élő magyaroknak kell elvégezniük, hivatásosoknak és önkénteseknek szorosan összefogva. Az ehhez szükséges feltételek megteremtése pedig az illető ország megfelelő intézményeire vár. A mi dolgunk, hogy időről időre számbavegyük az elért eredményeket, vagy eredménytelenségeket, s levonjuk ezek tanulságait. A legfontosabb dolgunk pedig az, hogy szüntelenül keressük a lehetőséget: miként segíthetjük az ott folyó gyűjtéseket, kutatásokat és közléseket, akár intézményesen, akár pedig egyénileg. E téren még igen sok kihasználatlan lehetőség kínálkozik.

Halász Péter

Honismereti táborok Győr-Sopron megyében

Honismeret az olvasótáborban

Az 1970-es években közművelődési kísérletként indult olvasótábori mozgalom tíz éve alatt bebizonyította életképességét. Azóta évente mintegy 120–130 ilyen táborot szerveznek az országban.

A győri Petőfi Sándor Városi Művelődési Központ 1982. július második felében ötven 7–8. osztályos peremkerületi általános iskolás részére szervezett honismereti olvasótáborot a Szigetközben. A tábor alap gondolata az ember és a természet kapcsolódási pontjait kereste úgy, hogy közben szó volt a barátságáról, a szerelemről, a családról, a nyelvről, a hazáról, példaképről, a jövőről is. A vidék, a vizek világa élővé tette dr. Timaffy László: Szigetköz című könyvét, amelynek feldolgozására a tábor vállalkozott. A művel való ismerkedést szárazföldi és vízi barangolás előzte meg és kísérte végig. A könyvet „olvasva” átélve a következő gondolatoknál időztünk el: „Az ember beleszületik a tájba, s a szülőháza, a táj szeretete végigkíséri egész életén”. Csoportos beszélgetéseken gondoltuk végig közösen a természet és az ember kölcsönhatását. „Füjdögél a szél az Óreg-Duna felől”. A szigetközi táj arculatát meghatározó Duna szerepét, múltját, jövőjét taglalgattuk. „Halász, vadász, aranyász, üres zsebben kitorász”. A szigetközi emberek életmódját vizsgáltuk úgy, hogy minden csoport választott magának egy-egy foglalkozást, és annak szakmai titkait, sajátosságait kutatta magnóval, fényképezőgéppel. Családokat látogattunk végig, adatokat gyűjtöttünk a vidékről, az emberekről, a szokásokról. „A bölcsőtől a sríg”. Mondák, legendák óriásokról, ördögökről, tündérekről. A *Tündértő legendája* – tábori mesemondó dr. Timaffy László volt. „Farsangfarka – hagyományörző játék. A sattyó legénykéék és a hozzájuk illő leánykák mulatsága.” „Zátanyi Dunának sok hal van a vizébe...” A *Szigetköz népköltészete – művészete*. Kalandozásaink során a természetet járva rajzoltunk, festettünk, faragtunk, s közben számtalan szigetközi népdalt is megtanultunk. Megemlékeztünk a táj szülőltéréről, Kormos István költőről, akinek barátai látogattak meg bennünket.

Táborunk alapvető célkitűzése a személyiségformálás, közösségteremtés, a gyermekek valós problémáira történő reagálás, a nyílt, demokratikus légkör megteremtése, a kiscsoportos beszélgetések nyitottsága úgy érezzük megvalósult, s nyomot hagyott valamennyiünkben.

S nyomot hagyott a táj is, a Szigetköz vizi világa, a Tündértő, a halásztanya és az ott élő emberek.

Bakonyi Tibor

Honismereti tábor a Hanságban

A Győr-Sopron megyei KISZ-bizottság és a győri Xántus János Múzeum szervezésében 1982. július 19-től 31-ig huszonhat megyei egyetemi és főiskolai hallgató végzett honismereti gyűjtőmunkát a Hanság déli részén. A résztvevőknek az Országos Környezet- és Tájvédelmi Hivatal Észak-Dunántúli Felügyelősége adott otthont öntésmajori kiállító házában. A tábor helyének kiválasztását a hansági építőtáborok negyedszázados évforgatója magyarázta. Az évforduló alkalmából a KISZ KB jelentős anyagi támogatást adott a tábor megszervezésére. A szervezésben, a sátortábor létrejöttében sokat segítettek a Kapuvári Járási KISZ-bizottság fiataljai.

A tábor szakmai célja a Hanság déli részének táji, történeti és természeti jellegzetességeinek megismerése, a népelet értékeinek megőrkítése volt. A résztvevő diákok a soproni Er.észeti és Faipari

Egyetem (5 fő), az óvónőképző intézet (3 fő), az egészségügyi szakiskola (1 fő), a Mosonmagyaróvári Agrártudományi Egyetem (7 fő), a győri Közlekedési és Távközlési Műszaki Főiskola (5 fő), az Apáczai Csere János Tanítóképző Főiskola (5 fő) hallgatói voltak. A tábor adminisztratív ügyeit Miklóssy Lajos, a Győr-Sopron megyei KISZ-bizottság értelmiségi felelőse és Imre Mária, a győri Xántus János Múzeum munkatársa intézték. A szakmai munkát dr. Faragó Sándor, a kapuvári Múzeum igazgatója, Imre Mária, a Xántus János Múzeum munkatársa, valamint dr. Kárpáthy László és Szendrődi László, a soproni Erdészeti és Faipari Egyetem tudományos munkatársai irányították. A hallgatók szakmai felkészítésében sokat segített Papp Vilmos, az OKTH Észak-Dunántúli Felügyelőségének munkatársa, az Osli Tájvédelmi Körzet felelőse. A résztvevők kirándulások keretében ismerkedtek meg azokkal a területekkel, ahol még megfigyelhető a „Hany” igazi arca. Mindnyájunk számára emlékezetes program volt dr. Timaffy László néprajzkutató és Kalló Zoltán fafaragó előadása.

A gyűjtőmunkát Öntésmajor és Osli községekben illetve tájvédelmi körzetben (ez utóbbiban csak az erdészhallgatók) végeztük. Közlekedési eszközök hiányában – mindössze 6 db kerékpár állt a 26 ember rendelkezésére – távolabbi községeket nem tudtunk elérni. (Jövőre szeretnénk bekapcsolni Földsziget és Veskény községeket is.)

A gyűjtés 8 szakcsoportban folyt. A csoportok kialakításánál a hallgatók szakmai érdeklődését és képzettségét vettük alapul.

Olyan feladatokat, kutatási célokat jelöltünk meg, melyek – a tájismeret és a múzeumi gyűjtemények ismeretében – kevésbé kutatott témák.

A szakcsoportok részletes munkája: 1–2. csoport: Az Erdészeti és Faipari Egyetem hallgatói önálló csoportként dolgoztak dr. Kárpáthy László és Szendrődi László irányításával. Kutatási területük a hagyományos erdő, telepítési lehetőségek vizsgálata és a Hanság különleges madárvilágának tanulmányozása volt. Munkájukból (jövőre folytatják) TDK dolgozat készül. 3. csoport: Gyermekek játékok gyűjtésével foglalkoztak a Soproni Óvónőképző Intézet hallgatói. Előzetesen összeállított kérdéscsoportok alapján végezték a kutatást. Rajzos ábrákkal ellátott részletes leírást készítettek az egyes játékokról. Munkájuk során kevésbé ismert, csak e vidékre jellemző játékokat nem találtak. 4. csoport: A búcsúval kapcsolatos szokások után kutattak a győri tanítóképző főiskola hallgatói. Osli híres búcsújáráshely volt, minden Mária-napon tartottak búcsút a csodatevő „Osli Mária” emlékére. A hallgatók részletes leírást készítettek, búcsúi énekeket (magnószalagon rögzítették) és számos tárgyat gyűjtöttek. 5. csoport: A tanítóképző főiskola másik csoportja a temetés körüli szokások gyűjtésével foglalkozott. Számos, kevésbé ismert virrasztó éneket sikerült rögzíteniük. 6. csoport: A műszaki főiskola hallgatói részletes térképet készítettek a temetőről. A családok temetkezési rendjét, szokásait, a sírkövek származási helyeit vizsgálták. 7–8. csoport: Az Agrártudományi Egyetem hallgatói 2 csoportban dolgoztak. Pontos leírást készítettek a vetés, aratás, betakarítás munkafolyamatairól, az ezekhez kapcsolódó szokásokról. Kutattak a jellemző állatfajták, ezek tartása, legeltetése után. Néhány érdekes népi gyógymódot is sikerült rögzíteniük. Számos, a gazdálkodással kapcsolatos tárgyat gyűjtöttek a múzeum számára.

A tábor leglényegesebb gyűjtési eredményeit a KISZ Győr-Sopron megyei Bizottságának gondozásában külön kiadványban szeretnénk közzéadni.

Imre Mária

Honismereti szakkörvezetői tanfolyam Baranyában

1981-ben a Baranya megyei Művelődési Központ és a Baranya megyei Pedagógus Továbbképző Intézet közös szervezésében és rendezésében egyéves honismereti szakkörvezetői tanfolyamot indított. A tematika elkészítéséhez a Népművelési Intézet honismereti tananyagtervezetét használtuk fel, az Intézet és dr. Novák József hozzájárulásával. A tanfolyam 27 fővel indult. A jelentkezők nagyobb része pedagógus vagy népművelő volt, kisebb része középiskolai diák, akiket az iskolák külön kérésére hívtunk meg a tanfolyamra. A jelentkezők egyhetes intenzív tanfolyamon vettek részt. Ennek zárófoglalkozására minden hallgató szabadon választott témából 3–5 oldalas írást készített, amelyből mindenki a kijelölt részt megismertette társaival.

A nyári szünet után kezdődött a foglalkozás második szakasza, minden második hét csütörtökén